

járulhat hozzá a technika az „e világ határain túl” mutató fenség esztétikai tapasztalatához.

BENKŐ KRISZTIÁN

(Szerkesztette Horkay Hörcher Ferenc és Szilágyi Márton, Ráció Kiadó, Budapest, 2011, 332 oldal, 3100 Ft)

SLAVOJ ŽIŽEK:

A törékeny abszolútum

A Typotex Kiadó *Radikális gondolkodók* sorozatának legújabb darabjaként jelent meg korunk legnevesebb szlovén gondolkodójának, Slavoj Žižeknek először 2000-ben, angolul publikált műve *Törékeny abszolútum – avagy miért érdemes harcolni a keresztény örökségért?* címmel. Žižek író, szociológus, pszichoanalitikus, filozófus, Marx és a lacani pszichoanalízis híve, a ljubljana egyetem professzora, valamint számos amerikai és brit egyetem vendégprofesszora. Több kisebb lélegzetű írása után ez az első alkalom, hogy teljes művet olvashatunk tőle magyarul. E választás azonban jól reprezentálja Žižek gondolkodói habitusának összetettségét. Képet kaphatunk a szerző eszefuttatásainak merészen asszocia-

tív sokrétűségéről, ahogy például egy shellingi gondolatmenetet többek között Roberto Benigni *Az élet szép* című filmjének apafigurájával világít meg. Žižek ugyanis a legkevésbé sem az a szerző, aki megelégszik a szokványos témafelvetéssel vagy a hagyományos érvelés és tételmagyarázat sablonjaival. Kemény kritikával illeti napjaink olyan már-már evidensnek tűnő eszméit, mint a multikulturalizmus vagy a politikai korrektség. Ezt azonban korántsem öncélú módon teszi; bírálatukor minden esetben újszerű, a közkeletű vélekedésnek ellentmondó, ám jól argumentált megfigyelésekkel él. Ennek egyik kiváló példája a mű 2008-as, második angol nyelvű kiadásának előszava, amelyben – a pszichoanalízis szemszögéből legalábbis mindenképpen – meggyőzően érvel az izlám feminin volta mellett.

A kötet elsődlegesen a páli fordulat radikális baloldali felfogásának propagálására szolgál, amely nem titkoltan példaként tételeződik és követendő receptként kínálkozik, hogy segítője legyen a jó ideje melékvágányra szorult, ha még egyáltalán létező második út képviselőinek. Žižek nem kívánja átengedni a keresztény örökséget a konzervatívok vagy a fanatikusok számára. Ezen a téren elsősorban Jakob

Taubes, Giorgio Agamben és Alain Badiou nézeteire támaszkodik, de gondolatmenete itt is egyedi marad. Nem tartja problematikusnak a marxizmus és a kereszténység közötti lényegi hasonlóság felvállalását, sőt ebben véli megtalálni a 20. század végére erősen visszazorulóban lévő radikális baloldali eszmekört új erőre élesztő szellemi és morális muníciót. Összességében mégis inkább a liberális demokrácia és elsősorban a kapitalizmus minden irányú kritikáját olvashatjuk ki a könyvből olyan, látszólag egymás mellé nem illeszthető „esettanulmányok” tükrében, mint a délszláv háború, a diétás kóla fogyasztása, az emberi jogok vagy a neopogánység kérdésének szentelt mikroelemzések. Žižek nem tartja elfogadhatónak azt a folyamatot, ahogy a baloldali eszmék követői a kapitalista utat választják, vagy egy szerinte nehezen beazonosítható úgynevezett harmadik utat kívánnak kijelölni, amivel csak azt próbálják lelelni, hogy valójában csupán egyetlen út létezik: a kapitalizmus útja. Mindezen problémákat és jelenségeket a lacani pszichoanalízis fogalomkészletével írja le és elemezi, a német idealizmus filozófiai óriásaival, elsősorban Hegellel és Schellinggel támasztja alá, hogy aztán a kocsmai viccek és a filmvilág példáival tegye közérthetővé. A kötetet Kiss Lajos András utószava teszi teljessé, mely a žižeki gondolatme-

netet elsősorban a 20. század eszmetörténetének azon vonulatába helyezi, amely a marxizmus vallási és messianisztikus gyökereit vizsgálja és értelmezi.

A törékeny abszolútum egy intellektuális szempontból érdekesítő, a politikai és filozófiai gondolkodás hazai piacán mindenképpen üdítően újszerű olvasmány. Befogadhatóságát persze igen jelentős mértékben megkönnyíti a lacani pszichoanalízis fogalomkészletének valamilyen szintű ismerete.

LAJTAI MÁTYÁS

(Fordította Hogyinszki Éva és Molnár D. Tamás, Typotex Kiadó, Budapest, 2011, 318 oldal, 3200 Ft)

HARY JÓZSEF:

Az utolsó emberig Isonzói jelentés

„Romhalmaz itt minden. Szerteszórva fekszenek a gránátűzbzen elpusztult, különböző ezredkekhez tartozó katonák hullái. Némelyik már meg van feketedve és felpuffadva. Ezek napok óta lehetnek itt, az állandóan 30 fokon felüli melegben, a folyton tartó harcok miatt nem jutott idő az eltakarításukra.” Ezek a sorok a pokolban íródtak 1917-ben. Egy napló sorai, melyeket dr. Hary József egykori járásbíró